

Т. І. ШВИДКА,
кандидат юридичних наук, асистент кафедри
господарського права Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ТА ФОРМИ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ (ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Стаття присвячена проблемі ефективності застосування механізмів і інструментів для реалізації конкурентної політики як складової частини економічної політики, направленої на реальне забезпечення конкуренції на ринках та подолання олігополістичної моделі економіки. Це можливо завдяки підтриманню балансу між регулюванням ринку шляхом правових заборон і стимулів. Необхідність ефективного захисту та розвитку конкуренції вимагає розроблення і реалізації дієвих механізмів сприяння розвитку конкуренції на ринках товарів та послуг, стимулювання створення і розвитку цивілізованого конкурентного середовища.

Ключові слова: правове забезпечення економічної конкуренції, антимонопольно-конкурентна політика держави, конкурентна політика держави, засоби реалізації конкурентної політики, механізми реалізації конкурентної політики.

Постановка проблеми. Метою конкурентної політики держави є забезпечення нормального функціонування ринку на основі методів конкурентної боротьби. Для ефективної реалізації конкурентної політики в Україні необхідним є запровадження вдалих механізмів та інструментів. У цілій низці галузей економіки спостерігається олігополістична структура розподілу ринків, а в деяких навіть і монополістична, що і заважає розвитку реального конкурентного середовища. Закон України «Про захист економічної конкуренції» передбачає застосування захисних засобів щодо конкуренції, але на ринках, де конкуренція майже відсутня, потребують впровадження механізмів щодо стимулювання і розвитку конкуренції і, як наслідок, підтримання і захисту конкурентного середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми становлення та розвитку конкурентного права в Україні досліджували такі вітчизняні науковці та практики, як: Г. Андрощук, О. Бакалінська, О. Безух, З. Борисенко, С. Валітов, зокрема проблемам визначення конкурентної політики держави свої праці присвятили В. Лагутін, В. Лупу, Т. Удалов, Г. Філюк, М. Шкітїна, Н. Чорна, Ю. Ясько та ін.

Формулювання цілей. Мета статті – розглянути та проаналізувати стан конкуренції на ринку та запропонувати вдали механізми та інструменти задля подолання існуючої олігополістичної моделі економіки в деяких секторах економіки. А в тих секторах, де існує конкуренція, розглянути адекватність застосування діючих методів.

Виклад основного матеріалу. Для нормального забезпечення функціонування ринкової економіки важливу роль відіграють механізми реалізації економічної політики держави, що являє собою систему соціально-економічних ідей та цілей розвитку країни, основні завдання, засоби їх досягнення, а також діяльність органів державної влади й управління щодо їх реалізації [2]. Конкурентна політика – це складова частина економічної політики будь-якої сучасної держави.

В Україні з перших років незалежності конкурентну політику було віднесено до пріоритетних напрямів державотворення, завдяки якій формуються основні правила конкурентної поведінки суб'єктів господарювання. З розпадом СРСР було запроваджено процес демонополізації з метою формування і розвитку конкурентного середовища. Як зазначає Д. В. Задихайло, в Україні склалась досить специфічна ситуація. Крім державних монополій, які побудовані завдяки адміністративному державному ресурсу, за принципом монополістичних ніш в Україні сформувався олігархічно-монополістичний капіталізм, який завдяки своїй близькості до влади створює монополіні вертикально інтегровані структури. Адже в процесі приватизації цілісних майнових комплексів великих державних підприємств сформувалось більше десяти основних домінуючих економічних груп, які очолюють олігархи [5]. Основними сферами виробничої діяльності таких економічних груп слід назвати: металургію, машинобудування, паливно-енергетичний сектор, хімічну промисловість, аграр-

не виробництво; авіаперевезення, тютюнову промисловість та сфери харчової промисловості (ринок курятини, цукру, соняшникової олії, кондитерських виробів тощо).

Зростання олігархів було пов'язано з процесами приватизації державних активів починаючи 1990-х рр. Можна відмітити, що названі групи розподіляють між собою основний виробничий потенціал країни, значну частку її банківського капіталу та активів у сфері послуг, будівництва тощо. На початку 90-х рр. ХХ ст. головний наголос у вітчизняній антимонопольній політиці робився на подоланні й обмеженні монополізму, що було пов'язано з пануванням у тодішній українській економіці монополій як спадку колишнього соціалістичного господарства. Економічна політика України в той період закономірно набула форми антимонопольної політики.

Після проведення радикальних реформ, приватизації та демонополізації ситуація у сфері конкурентних відносин в Україні кардинально змінилася. У нових соціально-економічних умовах основною проблемою антимонопольної політики стало не просто формальне усунення монополізму, а створення ефективного конкурентного середовища, здатного забезпечити стале економічне зростання і стабільне підвищення життєвого рівня народу. Наголос у здійсненні антимонопольної політики в Україні на початку ХХІ ст. переноситься з подолання та обмеження монополізму на захист економічної конкуренції [6].

У сучасній економіці в Україні відбуваються активні процеси концентрації, а інтегровані бізнес-групи вже займають лідируючі позиції в українській економіці. Концентрація виробництва найактивніше відбувається в експортних секторах з низьким технологічним переділом, зокрема в металургії та хімії, які мають місткі зовнішні ринки збуту. Вітчизняне металургійне виробництво поділено між кількома вертикально інтегрованими компаніями, найбільшою серед яких *SCM Holdings Ltd*. Підприємства всієї хімічної промисловості об'єднані компанією *Group DF* [7]. На ринку електроенергії лідируючі позиції більше 10 років займає ДТЕК. Монополізованими є зокрема ринки авіаперевезень. Поряд з монополізованими ринками спостерігається олігополізація багатьох галузей економіки, зокрема ринок мобільного зв'язку, телекомунікацій, ринок кондитерських виробів, ринок цукру, курятини, курячих яєць, соняшникової олії тощо.

Отже, рівень монополізації ринків залишається вкрай високим. Штучно створені бар'єри вступу господарюючих суб'єктів на ринки виникають внаслідок дискримінації підприємців з боку органів державної виконавчої влади, органів місцевого і регіонального самоврядування та антиконкурентних

дій господарюючих суб'єктів. Завдяки лобіюванню своїх інтересів олігархи залишаються на ринках на лідируючих позиціях.

Метою антимонопольного регулювання є захист інтересів споживачів і суспільства в цілому від негативних наслідків монополісної діяльності конкретних господарюючих суб'єктів.

19 вересня 2012 р. була схвалена Концепція Загальнодержавної програми розвитку конкуренції в Україні на 2014–2024 рр., яка визначає, що рівень розвитку конкуренції на товарних ринках залишається низьким і це негативно впливає на ефективність їх функціонування. Метою названої Програми є розвиток конкуренції на товарних ринках як засобу забезпечення сталого економічного зростання, покращення умов для їх ефективного функціонування, удосконалення механізму державного регулювання таких ринків [8]. Але, на жаль, зворушливих дій у напрямку розвитку конкуренції ми не спостерігаємо.

Показником ефективності державного регулювання конкуренції є реалізація політики, спрямованої на забезпечення свободи конкуренції, забезпечення балансу між правами суб'єктів господарювання та їх зобов'язаннями, у тому числі підтримання балансу між регулюванням ринку шляхом правових заборон і стимулів. Розвиток конкуренції передбачає перш за все систему позитивних стимулюючих заходів. Вони тісно і нерозривно пов'язані з аграрною, промисловою, податковою, регуляторною, інвестиційною, фінансовою політикою, політикою у сфері приватизації. Ці заходи передбачають, зокрема, здійснення фінансової, матеріально-технічної, інформаційної, консультаційної та іншої підтримки суб'єктів господарювання.

Конституція України (ст. 42) закріпила положення про державне забезпечення захисту конкуренції. Зокрема, на конституційному рівні не допускається зловживання монополістичним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція [1]. Особливість захисту економічної конкуренції в Україні зумовлюється використанням специфічних організаційно-господарських засобів, що включають адміністративний примус, специфіка якого виявляється в процесі застосування заходів адміністративної відповідальності до порушників конкурентного законодавства [9].

Методи та засоби конкурентної політики передбачають комплексну взаємодію інструментів, за допомогою яких забезпечуються належні параметри економічної конкуренції.

Основними напрямками реалізації конкурентної політики в Україні в сучасних умовах є: узгодження промислової, зовнішньоекономічної, регуляторної політики та політики у сфері приватизації з конкурентною політикою; забезпечення ефективного роз-

витку конкурентних відносин та подальше зменшення рівня монополізації вітчизняної економіки; підвищення конкурентоспроможності національного виробництва; оптимізація діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування як суб'єктів конкурентних відносин; удосконалення регулювання діяльності суб'єктів природних монополій; розвиток законодавства про захист економічної конкуренції.

Для результативного проведення конкурентної політики слід забезпечити прозорість, досконалість та ефективність процесів приватизації; обмеження та подолання тіньового сектору економіки; захист національних інтересів України на міжнародній арені тощо.

Державна конкурентна політика в Україні здійснюється за допомогою таких основних інструментів: правові норми захисту економічної конкуренції; правила попередження, обмеження та припинення антиконкурентної діяльності суб'єктів господарювання і органів управління; засоби припинення недобросовісної конкуренції; норми контролю за концентрацією суб'єктів господарювання; правила регулювання діяльності суб'єктів природних монополій.

Важливою проблемою у сфері антимонопольно-конкурентної політики України є недосконалість системи державного управління в цілому. Підвищення ефективності антимонопольно-конкурентного регулювання може бути досягнуте лише за рахунок створення і запровадження Державної концепції та Державної програми демонополізації національної економіки та сприяння підвищенню її конкурентоспроможності. Це забезпечить скорочення масштабів тіньової економіки та корупції; зниження бар'єрів для входу на ринок нових суб'єктів господарювання, що підвищить рівень конкуренції на ринку; зменшення та раціоналізацію державного втручання; удосконалення контролю за суб'єктами природних монополій та створення контролюючих органів у тих сферах природних монополій, де вони ще не створені; одночасне підвищення їх відповідальності за прийняті рішення; чіткий розподіл функцій між різними контролюючими структурами; приведення вітчизняної законодавчої бази у відповідність з нормами міжнародного права тощо.

Державний контроль за реалізацією антимонопольно-конкурентної політики – це такий напрям діяльності спеціально уповноважених органів, який пов'язується із перевіркою, обліком і наглядом за діяльністю всіх учасників антимонопольно-конкурентних відносин щодо дотримання положень програм, передбачених у нормативно-правових актах, сприяння та вдосконалення на практиці програм і антимонопольно-конкурентного законодавства з метою розвитку конкурентоспроможного середовища, реалізації основних завдань внутрішньої та зовніш-

ньої політики. Такий контроль – це реальна можливість держави підтримувати на належному рівні процес реалізації антимонопольно-конкурентної політики, втілення її у життя та забезпечення дотримання норм чинного законодавства [10].

Державний контроль за дотриманням антимонопольного законодавства здійснюється органами Антимонопольного комітету України, що здійснює регулятивну функцію щодо стимулювання конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках, формування конкурентного середовища на внутрішньому ринку, сприяння розвитку добросовісної конкуренції, контроль за економічною концентрацією [4].

Реалізація конкурентної політики є одним із пріоритетних завдань усіх державних органів, котрі регулюють соціально-економічний розвиток країни. Становлення та розвиток ефективного конкурентного середовища повинно бути в числі повсякденних переваг у діяльності не тільки Антимонопольного комітету України та Міністерства економіки України, а й інших державних органів управління. У межах конкурентної політики має забезпечуватися ефективний зв'язок між органами державної влади з питань конкуренції та органами влади, що здійснюють регулювання в секторах економіки.

Реалізація конкурентної політики в Україні в сучасних умовах невіддільна від загального пріоритету дерегуляції підприємницької діяльності. Деретуляція – це процедури спрощення процесу регулювання підприємницької діяльності (зменшення адміністративного тиску на бізнес, надання ліцензій, дозволів, спрощення інших обов'язкових адміністративних процедур). Координація політики дерегуляції й конкурентної політики в Україні передбачає загальне зменшення регуляторного тиску на бізнес.

Складність дослідження феномену конкурентної політики полягає ще й у тому, що донині відсутня єдина назва цієї складової державної політики. Так, нерідко в цьому контексті вживають поняття «антимонопольна політика», «антитрестівська політика», «політика у сфері захисту економічної конкуренції», «антимонопольно-конкурентна політика». Це характерно й для України: наприклад, у чинному Господарському кодексі України використовується термін «антимонопольно-конкурентна політика», що є одним із основних напрямів економічної політики держави, яка спрямована на створення оптимального конкурентного середовища діяльності суб'єктів господарювання, забезпечення їх взаємодії на умовах недопущення проявів дискримінації одних суб'єктів іншими [2]. А Закон України «Про захист економічної конкуренції» визначає конкурентну політику як «політику в сфері захисту економічної конкуренції» [3]. Але кажучи про захист економічної конкуренції, передбачається, що повинен існувати рівень конкуренції, а

в нашому випадку на деяких ринках відсутня модель конкурентної економіки ринкового типу.

Ключовою метою для конкурентної політики в Україні є створення рівних умов доступу до ринку шляхом збалансування регуляторних механізмів, захисту прав власності, зокрема корпоративних прав, економічних агентів для уникнення неконкурентного тиску існуючих (чи потенційних) монополістів, захисту конкуренції у поточній діяльності суб'єктів господарювання. Ідеться про формування цілісного державного нагляду у сфері захисту конкуренції на внутрішньому ринку. При цьому наявність державного регулювання в економіці не зменшує можливостей самого ринку, а зводиться до встановлення «правил поведінки» всіма суб'єктами ринку. Поєднання публічних і приватних інтересів, а також підтримання необхідного балансу між ними є одним із завдань конкурентної політики держави. Суспільний порядок у сфері господарювання і є тим способом, який покликаний поєднати взаємодію приватних і публічних інтересів у сфері господарювання [11]. А функціонування ефективною та добросовісною конкуренцією, у свою чергу, сприятиме подальшому зменшенню необхідності державного регулювання, оптимальному задоволенню потреб споживачів й інших учасників ринку, забезпеченню економічної багатоманітності [12].

Основною метою конкурентної політики держави є сприяння розвитку конкуренції на ринках товарів та послуг, стимулювання конкуренції та захист конкуренції, що реалізується завдяки методам впливу та застосуванню відповідальності за правопорушення. Важливим моментом є забезпечення рівних конкурентних умов, що може досягатися за рахунок зниження бар'єрів входу на ринок, розвитку ринкової інфраструктури та підтримки інновацій. Конкурентна політика є важливим стимулюючим засобом підвищення соціально-економічної ефективності та створення сприятливого клімату для сталого інноваційного розвитку країни.

З позицій розвитку національної економіки пріоритетним завданням має стати запровадження інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання, забезпечення подальшого розширення науково-технологічного та інноваційного потенціалу, підвищення конкурентоспроможності національних товаровиробників на внутрішньому й зовнішньому ринках. Вирішення цих завдань вимагає модернізації конкурентної політики, формування її нової стратегії. Такий зміст конкурентної політики є більш складним, ніж для умов пріоритетності споживчої моделі економічного зростання.

Чимале значення має забезпечення умов для ефективного функціонування національних товарних ринків. Активна державна конкурентна політика у взаємозв'язку з промисловою політикою має бути

спрямована на створення ефективних і конкурентоспроможних підприємств, не тільки великих, а й середніх і малих [7]. Необхідним є налагодження постійного моніторингу найважливіших ринків, стану конкуренції на них, вивчення реальних проблем попиту та пропозиції, що виникають на цих ринках. Державне втручання на монополістичних і олігополістичних ринках повинно бути активним і цілеспрямованим. Особливою гостротою набуває необхідність вжиття рішучих заходів з обмеження антиконкурентних дій на найбільш соціально важливих ринках (житлово-комунальних послуг, хліба, молока тощо).

Отже, для підвищення конкурентоспроможності національної економіки важливе значення має узгодження конкурентної, інноваційної та інвестиційної політики держави. Важливим компонентом інноваційно-інвестиційного розвитку є стабільність товарних ринків, що неможливо без створення на них дієвого конкурентного середовища, ефективних структурних передумов конкуренції в національному господарстві.

Висновки. Механізми і засоби реалізації конкурентної політики повинні бути направлені на розвиток конкуренції, на стимулювання конкуренції та на захист економічної конкуренції. Вони повинні бути реалізовані завдяки правильному використанню інструментів та бути чітко диференційовані в залежності від видів товарів, робіт чи послуг, а також в залежності від ринків постачання та збуту. За умов відкритості ринку і процесів глобалізації та інтернаціоналізації потребують перегляду законодавчі норми стосовно регулювання конкурентних відносин. Норми стосовно виявлення монопольного становища на ринку та розрахунку частки на ринку у розмірі 35 % потребують перегляду, необхідність перегляду норм стосовно концентрації є вкрай актуальною, бо диференційованість критеріїв у залежності від галузі, стану конкурентності на ринку та інших факторів є вкрай необхідною для вдосконалення проблемою.

Для ефективного реалізації конкурентної політики в Україні необхідним є формування збалансованої системи механізмів державного регулювання поряд із запровадженням системи дерегуляції. Підтримання необхідного балансу публічних і приватних інтересів є одним із завдань конкурентної політики держави, що можливо завдяки застосуванню інструментів конкурентної політики щодо підтримання, стимулювання та захисту економічної конкуренції. Пріоритетами в цій сфері повинно стати створення умов для розвитку конкуренції, зокрема, завдяки зниженню бар'єрів входу, розвитку ринкової інфраструктури та підтримки інновацій, а також запровадження постійного моніторингу та прогнозування рівня конкуренції на соціально важливих ринках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96–ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Господарський кодекс України: від 16 січ. 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18–22. Ст. 144.
3. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2011 № 2210-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 12. Ст. 64.
4. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 № 3659-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 50. Ст. 472.
5. Задохайло Д. В. Господарсько-правове забезпечення економічної політики держави: монографія. Харків: Юрайт, 2012. 456 с.
6. Швидка Т. І. Правовий захист економічної конкуренції: навч. посіб. Харків: Юрайт, 2015. 208 с.
7. Лагутін В. Конкурентна політика держави: механізми реалізації. *Вісник КНТЕ*. 2016. № 4. С. 22–37.
8. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014–2024 роки: розпорядж. Каб. Міністрів України від 19 верес. 2012 р. № 690-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/690-2012-p>.
9. Адміністративне судочинство України: підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ: Істина, 2008. 219 с.
10. Мідляр А. К. Правові основи реалізації конкурентної політики. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3512>.
11. Алексеев С. С. Социальная ценность права в советском обществе. Москва: Юрид. лит., 1971. 223 с.
12. Шкляр С. В. Діалектика приватних і публічних інтересів у державному регулюванні економічної конкуренції. *Діалектика публічних і приватних інтересів у державному регулюванні економіки*: зб. матеріалів «Круглого столу», м. Київ, 8 листоп. 2013 р. Київ, 2013. С. 239–242.

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukraïny vid 28 cherv. 1996 №254k/96-VR. [The Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated June 28, 1996 № 254k/96-VR]. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*, 30, 141 [in Ukrainian].
2. Hospodarskyi kodeks Ukrainy: vid 16 sich. 2003 № 436–IV. [The Commercial Code of Ukraine: from January 16, 2003 № 436-IV]. (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*, 18–22, 144 [in Ukrainian].
3. Pro zakhyst ekonomichnoi konkurentsii: Zakon Ukraïny vid 11.01.2011 № 2210-III. [On Protection of Economic Competition: Law of Ukraine dated January 11, 2011 № 2210-III]. (2001.) *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*, 12, 64 [in Ukrainian].
4. Pro Antymonopolnyy komitet Ukraïny: Zakon Ukraïny vid 26.11.1993 № 3659-XII. [About the Antimonopoly Committee of Ukraine: Law of Ukraine dated November 26, 1993 №3659-XII]. (1993). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*, 50, 472 [in Ukrainian].
5. Zadykhailo, D.V. (2012). *Hospodarsko-pravove zabezpechennia ekonomichnoi polityky derzhavy [Economic and legal support of the state economic policy]*. Kharkiv: Yurait [in Ukrainian].
6. Shvydka, T.I. (2015). *Pravovy zakhyst ekonomichnoi konkurentsii [Legal protection of economic competition]*. Kharkiv: Yurait [in Ukrainian].
7. Lahutin, V. (2016). Konkurentna polityka derzhavy: mekhanizmy realizatsii [Competitive policy of the state: mechanisms of realization]. *Visnyk KNTE – Bulletin of the KTNEU*, 4, 22–37 [in Ukrainian].
8. Pro skhvalennia Kontseptsii Zahalnodержавnoi prohramy rozvytku konkurentsii na 2014-2024 roky: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19 veresnia 2012 № 690-r [On Approval of the Concept of the National Program for the Development of Competition for 2014-2024] *zakon4.rada.gov.ua*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/690-2012-r> [in Ukrainian].
9. Administrativne sudochynstvo Ukrainy [Administrative justice of Ukraine] (2008). (Kolomoiets T. O. Eds.). Kyiv: Istyna [in Ukrainian].
10. Midliar, A.K. (n.d.). Pravovi osnovy realizatsii konkurentnoi polityky [Legal Basis for Implementation of Competition Policy] *economy.nayka.com.ua*. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3512> [in Ukrainian].

11. Alekseev, S.S. (1971). *Sotsyalnaia tsennost prava v sovetskom obshchestve* [Social value of law in Soviet society] Moscow: Yuryd. lit., [in Russian].
12. Shkliar, S.V. (2013). *Dialektyka pryvatnykh i publichnykh interesiv u derzhavnomu rehuliuванні ekonomichnoi konkurentsii* [Dialectics of private and public interests in the state regulation of economic competition]. *Dialectics of Public and Private Interests in the State Regulation of the Economy. Zb. materialiv «Kruhloho stolu» (Kyiv, 8 lystop. 2013) – Collection of materials of the Round Table '13 (pp. 239–242), Kyiv [in Ukrainian].*

Т. И. ШВЫДКАЯ

кандидат юридических наук, ассистент кафедры хозяйственного права
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СОДЕРЖАНИЯ И ФОРМЫ КОНКУРЕНТНОЙ ПОЛИТИКИ ГОСУДАРСТВА (ХОЗЯЙСТВЕННО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ)

Статья посвящена проблеме эффективности применения механизмов и инструментов для реализации конкурентной политики как составной части экономической политики, направленной на реальное обеспечение конкуренции на рынках и преодоление олигополистической модели экономики. Это возможно благодаря поддержанию баланса между регулированием рынка путем правовых запретов и стимулов. Необходимость эффективной защиты и развития конкуренции требует разработки и реализации действенных механизмов содействия развитию конкуренции на рынках товаров и услуг, стимулирования создания и развития цивилизованной конкурентной среды.

Ключевые слова: правовое обеспечение экономической конкуренции, антимонопольно-конкурентная политика государства, конкурентная политика государства, средства реализации конкурентной политики, механизмы реализации конкурентной политики

T. I. SHVYDKA

PhD, assistant of Economic Law Department of Yaroslav Mudryi National Law University

IMPROVEMENT OF CONTENT AND FORMS OF THE COMPETITIVE POLICY OF THE STATE (ECONOMIC AND LEGAL ASPECT)

Problem setting. The purpose of the state's competitive policy is to ensure the normal functioning of the market on the basis of competitive methods. Effective implementation of competition policy in Ukraine requires the implementation of successful mechanisms and tools. In a number of branches of the economy, there is an oligopolistic structure of market liberalization, and in some it is even monopolistic, what hinders the development of a real competitive environment. The Law of Ukraine «On Protection of Economic Competition» provides for the application of protective measures against competition, but in markets where there is almost no competition, there are needed the mechanisms to stimulate and develop a competition, and as a consequence of maintaining and protecting the competitive environment.

Analysis of recent research and publications. Problems of the formation and development of competition law in Ukraine have been investigated by such Ukrainian scientists and practitioners as G. Androschuk, O. Bakalinska, O. Bezukh, Z. Borisenko, S. Vitalov, in particular, problems of determining the competitive policy of the state have been studied by V. Lagutin, V. Lupu, T. Udalov, G. Filyuk, M. Shkitina, N. Chorna, Yu. Yasko and others.

Target of research. The purpose of the article is to review and analyze the state of competition in the market and to offer successful mechanisms and tools to overcome the existing oligopolistic model of the economy in some sectors of the economy. And in those sectors where competition is to consider the adequacy of the use of existing methods.

Article's main body. In Ukraine, since the first years of independence, competition policy has been included in the priority areas of state formation, thanks to which the basic rules of the competitive behavior of business entities have been formed. But, unfortunately, since the beginning of the development of a market economy in our country and to date, the level of monopolization of markets remains extremely high. Artificially created barriers of entring of business entities into markets arise as a result of discrimination of entrepreneurs from the part of state executive authorities, local and regional self-government bodies and anti-competitive actions of economic entities.

The purpose of antimonopoly regulation is to protect the interests of consumers and society as a whole from the negative effects of the monopoly activity of specific economic entities.

The development of competition involves, first of all, a system of positive stimulus measures. They are closely and inextricably linked to agrarian, industrial, tax, regulatory, investment, financial, and privatization policies. These measures include, in particular, the implementation of financial, logistical, informational, consulting and other support of business entities.

Methods and tools of competition policy provide for the integrated interaction of tools that provide the appropriate parameters for economic competition.

Conclusions and prospects for the development. The mechanisms and means of implementing a competition policy should be aimed at developing competition, stimulating competition, and protecting economic competition. They must be implemented through the proper use of tools and be clearly differentiated depending on the types of goods, works or services, and depending on the supply and sale markets. Taking into account the openness of the market and the processes of globalization and internationalization, there is a need to revise the legislation provisions on the regulation of competitive relations. The provisions for identifying a monopoly position in the market and calculating a market share of 35 % require a review, the need for revision of the concentration standards is extremely relevant also, since the differentiation of criteria depending on the industry, the competitiveness of the market and other factors are absolutely necessary to improve problems.

For effective implementation of competition policy in Ukraine, it is necessary to form a balanced system of state regulation mechanisms along with the introduction of a deregulation system. Maintaining of the necessary balance of public and private interests is one of the tasks of the state's competitive policy that is possible thanks to the application of competitive policy instruments for maintaining, stimulating and protecting economic competition. The creation of conditions for the development of competition, in particular, through the reduction of entry barriers, the development of market infrastructure and innovation support, as well as the introduction of continuous monitoring and forecasting of the level of competition in socially important markets should be the priorities in this area.

Keywords: legal support of economic competition, antitrust and competition policy of the state, competitive policy of the state, means of realization of competition policy, mechanisms of implementation of competition policy.